

החתול המצרי שנלחם בטנק ביום כיפור

באוקטובר 1973 נשלחו ארבעה שריונרים מחטיבת המילואים 421 להשמיד סוללות טילים בעומק השטח המצרי ומצאו חתול בבסיס נטוש. יונתן סיוון, אז יונתן (יוני) סילמן חושף לאחר 40 שנה את הסיפור המופלא של החתול המצרי שחי איתם בטנק במשך ארבעה חודשים

ארז ארליכמן פורסם: 13.09.13

סטילס: שאול גולן ויונתן סיוון

40 שנה אחרי מלחמת יום כיפור. החתול יצא מהשק או יותר נכון, מהטנק. במשך שנים רבות שמר בלבו יונתן סיוון, אז יונתן (יוני) סילמן, סיפור מופלא על ארבעה שריונרים מחטיבת הצליחה 421, שאליהם הצטרף ללחימה חתול מצרי נטוש. החתול חי איתם בטנק במשך ארבעה חודשים. חייל עם זנב.

בתחילת השבוע שלח יוני מייל אדום למערכת ynet עם תמונות סרוקות בשחור לבן, בהן כיכב חתול היושב על קנה התותח של טנק וסביבו חיילים מחייכים ומותשים.

"החתול המצרי שחי בטנק במלחמת יום הכיפורים", כתב.

יונתן סיוון (יונתן סילמן) ראשון משמאל על הצריח. מזהים את שאר הלוחמים בטנק? ספרו לנו (צילום: שאול גולן)

ביום חמישי נפגשנו בביתו ברמת אביב. הכלבה הקשישה שלו, קימי, בת ה-11, מלווה

אותו ואת אשתו דורית, מקבלת אותנו בנביחות התרגשות.

ליטוף קטן ואנחנו מתיישבים על הספה. יוני מגיע עם תמונות המלחמה שצילם באותן שנים ותמונות נדירות שצילם הצלם שאול גולן, כיום צלם בידיעות אחרונות, אז צלם של סוכנות צילום מקומית.

התמונות נותרו חבויות באלבום תמונות במשך שנים. יוני שמר אותן קרובות אליו, הרחק מעיני הציבור וגם ממשפחתו הקרובה. הוא עזב את הארץ לאחר המלחמה, עדיין המום לאחר שגילה כי רבים מחבריו למחזור השריון נפלו בקרבות. הוא התגורר בלונדון במשך 17 שנה, הקים מפעל לאלומינום ופלסטיק, הקים משפחה עם צמד ילדים. בשנת 1991 בעקבות פרידה מאשתו הראשונה, חזר לישראל בעיצומה של מלחמת המפרץ והפעם לתמיד. אז גם החליט לעברת את שם משפחתו מסילמן לסיוון. כיום חובק שתי בנות בגרות. אחת מהן משרתת בחיל התותחנים.

"אני כבר שנים חושב לפרסם את הסיפור הזה, אבל כל שנה מחדש כשמגיע היום לציין המלחמה, אני מתלבט ועוזב אותו. עכשיו בגלל הציין של 40 שנה למלחמה, החלטתי להוציא אותו החוצה בדקה ה-90", הוא אומר בחיוך.

"לפני שנה חגגתי יום הולדת שישים והבנתי שצריך לתעד קצת את החיים בשביל המורשת וכדי שאנשים יבינו מה קרה שם", הוא אומר ומצטנע. "אני לא מחפש להיות מפורסם, לא מתיימר להיות גיבור גדול או שעשיתי דברים מיוחדים".

יצאת למלחמה וחזרת. זה נשמע לי גבורה מספקת למדי.

יום לפני יום כיפור, רגע לאחר שארז את הציוד כדי להשתחרר מהשירות הסדיר, כבר הגיע לשער הבסיס בדרכו החוצה. אז הוכרזה כוננות מלחמה, ביקשו ממנו לשוב על עקבותיו ולהזעיק את כל חטיבת המילואים דרומה.

"היינו מעט אנשים שנשארו בבסיס וזה לא פשוט לקרוא לכל חיילי המילואים ביום כיפור, לפתוח את מחסני החירום עם הטנקים ולהכין אותם למלחמה. את קרבות הבלימה המפורסמים צלח יוני עם חבריו לנשק.

"זו הפעם הראשונה שלי מול אש חיה. הייתי מאוד נסער ומפוחד. לא הבנתי מה הולך לקרות. פעם ראשונה שראיתי אנשים מתים וחיילים מצריים על הכוונת, צעקות בקשר, מאות ואלפי כלי מלחמה מוצבים בשטח".

הטנק של יונתן סיוון בו התגורר החתול (צילום: שאול גולן)

חיפשו טילים, מצאו חתול בבסיס מצרי נטוש

בטנק המיוחד הזה היו שני מפקדי טנק, ביניהם יוני בשירות סדיר והצטרף אליו מפקד טנק נוסף בשירות מילואים. הטנק שהיה מסופח למפקדת החטיבה שכללה שלושה טנקים, לקח חלק בהשמדת טנקים מצריים.

ב-14 לאוקטובר, בקרב המפורסם שבו איבדו המצרים כ-70 טנקים, באותו היום צייר יוני עם צבע לבן את הכיתוב "חיות המדבר" על טנק 7א', כדי לציין את קרבות הבלימה בה פגעו בחמישה טנקים מצריים.

"היינו שבעה ימים בלחימה רציפה עד אז, לא התגלחנו, לא התרחצנו והרגשנו כמו חיות ולכן הסלוגן".

לאחר צליחת התעלה, החלה הפשיטה המשוריינת בעומק מצרים, ממערב לתעלה. המשימה של יוני וכח הצליחה היתה להגיע אל בסיסי הטילים, להשמיד אותם כדי למנוע מהם ליירט את מטוסי חיל האוויר.

באחד המוצבים אליו הגיעו כדי לטהר אותו מאויבים ועל הדרך גם לקחת מציאות שסייעו להם לשרוד בשטח, נכנסו יוני ואיש צוות לחדר אותו העריכו ששייך למפקד הבסיס.

"הבסיס היה נטוש, לא ברור אם כי קיבל ירי מאיתנו או מכוחות אחרים שלנו. הבסיס היה בנוי בצורה מאורגנת כבסיס לשהייה ארוכה. באותו החדר, שנראה מפואר ומצוייד מאוד, ראינו חתול מטופח ומפוחד, שיושב בצדי החדר והסתכל אלינו".

מה גרם לכם לקחת אותו איתכם?

"לא יודע. ריחמנו עליו שם. לאף אחד מאיתנו לא הייתה חיית מחמד בבית, לא גדלנו עם כלבים וחתולים ואף אחד לא ידע איך לטפל בו או לשמור עליו. פשוט החלטנו לקחת אותו איתנו. הכנסנו אותו לטנק, והמשכנו בדרכנו".

ארבעה חיילים בטנק דחוס, מצטופפים ועכשיו הצטרף אליכם חתול מצרי. הוא הבין לאן הוא נכנס?

"בימים הראשונים הוא הסתגל למציאות החדשה שלו. לאט לאט למד לחיות איתנו ואנחנו לומדים להכיר אותו ואת דרך החיים שלו".

יונתן סיוון (יונתן סילמן) בזמן המלחמה (מימין) (צילום: יונתן סיוון)

התכווץ כשירינו פגזים

"הטנק פתוח כל הזמן ורק בלחימה אנחנו סוגרים את הצריח. במהלך נסיעה רגילה או עצירה, הוא יכול היה לברוח מתי ובאיזה יום שרצה, ועובדה שהוא לא ברח. הוא קיבל הרבה ליטופים, הרבה מאוד חיבוקים. התייחסנו אליו וקשקשנו איתו. הוא כנראה אהב את זה".

איך נראתה שגרת יום לחימה עם החתול? היו לו הרגלים בולטים שאתה זוכר?

"בימים הראשונים היה מתכווץ ומתכנס בכל פעם שירינו פגזים. בזמן הלחימה הסדן נפתח, תרמיל הפגז נשלף החוצה בכוח ונזרק לדופן מאחור של הטנק ברעש אדיר. המקלעים יורים ברעש נורא. יש בטנק ריח של אבק שריפה, אבל אחרי כמה ימים הוא פשוט התרגל והפך לשאנן, ואדיש לכל רעש בטנק, פשוט הסתגל".

החתול שאת שמו יוני מתקשה לזכור כמו גם את שמות החיילים ששירתו עמו, בחר את עמדת הקשר כמקום הרביצה המושלם שלו במהלך המלחמה. העמדה שעבדה בלי הפסקה, התחממה וסיפקה לו מקום מרגיע למדי בהמולת הטנק ובמזג האוויר הקריר בלילות.

הוא גם יצא להתאוורר מחוץ לטנק? לא פחדתם שיברח?

"אחד הדברים המדהימים באותה סיטואציה, הייתה שהחתול הקפיד לעשות תרגולת הליכה והתמתחות על הקנה הראשי של הטנק - באורך של כשלושה מטר לערך. הוא היה יוצא מהצריח, עולה על התותח, הלך וחזר.

תמיד כשהיינו עוצרים ועשינו זאת הרבה, כשהצוות היה יורד לאכול או להתאוורר, הוא גם היה מזנק למטה בדרך מתוחכמת, כי בכל זאת הטנק גבוה. הוא היה מתרחק עד למרחק של כמאה מטר מאיתנו, עושה מה שעושה בחול, קופץ, מתרוצץ וברגע שהיינו מניעים את המנוע מחדש, לא משנה כמה טנקים היו סביבנו עם מנועים מונעים, הוא ידע לזהות אותו בשניה, ורץ בפראות בחזרה, קפץ מאחור, עלה על הצריח וחזר לעמדת

הקשר בתוך הטנק".

ומה עם הצרכים? אני מניח שזה לא סימפטי אם הוא היה משאיר הפתעות ריחניות בטנק. זה ריח שגם ריח של אבק שריפה לא יכול לו.

"אם היה עושה את הצרכים שלו בטנק, הוא לא היה נשאר שם", הוא צוחק. "כנראה בגלל זה ירד למטה בכל פעם שעצרנו".

בהפוגה בין הקרבות וברגעים בהם יכלו לנשום לרגע ולאכול, גם החתול זכה לארוחה, בדומה למעמד של כל איש צוות בטנק.

(צילום: ארז ארליכמן)

**הפך לחלק מהצוות
איך האכלתם אותו? מהיד? קיבל צלחת משלו?**

"הוא לא אכל לבד. בכל פעם שהתיישבנו לאכול, הוא היה אוכל איתנו. היו פעמים שהיינו רוחצים צלחות ושמים לו שם את האוכל, פעמים אחרות הוא פשוט אכל מהמסטינג כמו חייל קרבי".

**קיבלתם מזון לארבעה אנשים. פתאום הצטרף אליכם עוד חייל רעב. חלוקת המזון
עברה בשלום בין כל אנשי צוות?**

"להיפך. לא היו ויכוחים ולא היתה בעיה. הוא הפך לחלק מהצוות. בלחימה עצמה אכלנו

לופ וטונה מקופסאות שימורים, קצת אורז".

הנוכחות של חתול בתקופה של לחימה אינטנסיבית השפיעה על המורל שלכם?

"כן. זה חמוד להתעסק כל הזמן עם חיית המחמד שאיתך. מסקרן לראות אותו. בלילות היינו ישנים על החול מחוץ לטנק ואז באותה תקופה היה קר מאוד במדבר. נשכבים בתוך שק שינה ורק אז גילינו כמה טוב שיש איתך חתול בשק.

החתול לא ישן בלילה או ששמר יחד איתנו על הצריח. היינו עושים הגרלה עם מי הוא יישן בלילה. היינו מכניסים אותו לשק השינה והגוף שלו היה מאוד מאוד חם והוא פשוט חימם אותנו. אחרי שאחד החיילים התחמם, הוא פשוט היה מעביר את החתול לאיש צוות אחר שיחמם גם אותו".

(צילום: יונתן סיוון)

בזמן שמירה: החתול גילה עצבנות חשודה

כשהגיעה החטיבה שלכם לאזורים בהם הלחימה היתה עזה ואינטנסיבית, במהלך הלילות, מה עשה החתול?

"כל מי שהיה בצריח, היה מחזיק את החתול לידו והוא היה יושב ולא זז. אם היתה תנועה של חיית מדבר או שמישהו היה מתקרב, בין אם זה איש צוות בטנק אחר, החתול היה זז מייד. זו חיה מאוד רגישה. למדנו לזהות אם הוא זז, האם זה בגלל שראה שועל ומתי הוא עצבני יותר".

החושים החדים של החתול המצרי התבררו כמוצלחים במיוחד בלילה של ה-19 באוקטובר. גדוד 1 נכנס לחניון לילה באזור "ורדית 37". יוני מספר שהיתה במקום הדממה מוחלטת של כל הכלים והטנקים.

"כל טנק שני שומר. מכשירי הקשר דוממים, עובדים רק עם אוזניות כדי לשמוע את הרשת החיצונית. לא היו אורות בחניון, לא מדליקים פנסים כי בלילה בייחוד שאין ירח, כל אור קטן אפשר להבחין בו מקילומטר וחצי וזה מאוד מסוכן.

בשעה 2:00 בלילה בערך. לילה חשוך לגמרי. אני הייתי בעמדת שמירה למעלה. החתול

היה לידי. נע בעצבנות והטריף אותי".

(צילום: שאול גולן)

החתול גילה: 100 חיילים מצריים בסמוך

ניסית לבדוק למה הוא כל כך עצבני?

"לא הבנתי מה קורה. הוא זז כל הזמן, אבל לא יילל. לקחתי משקפת לראיית לילה שפועלת בעיקר כשיש אור ירח, אך בגלל שלא היה ירח, לא ראיתי הרבה.

בעזרת פנס תאורה אינפרא אדום שהיה בטנק הארתי קדימה וראיתי פתאום, לא רחוק במרחק של כ-300 עד 400 מטר המון חיילים מצריים מסתובבים בשטח.

לא יכולתי לזהות שהם מצריים, אבל ידענו שאין שם כוחות שלנו. בסך הכל הייתי חייל זוט. פניתי לקולגות שלי ולקצין הממונה ודיווחתי.

הם הסתכלו וראו שיש שם כוח מצרי. בשקט בשקט התארגנו, העירו את כל הצוותים, נכנסו לטנקים והמפקד נתן פקודה להתניע מנועים ולהסתער. זו היתה יציאה חפזה מחניון להתקפה. תרגולת שעד כמה שידוע לי, לא נוסתה נגד אויב בחזית הדרומית".

הפעלתם אורות למרות שזה היה חושף את מיקומכם?

"כן. ידענו בדיוק איפה הכוח המצרי וזו אחת התמונות שחרוטות ביותר בזכרון שלי מהמלחמה, כי רוב הזמן אתה מנסה להשכיח חלק מהדברים. כל הפנסים ואמצעי התאורה בטנקים פעלו, והם היו בעוצמה כה גדולה שסינוורו את החיילים המצריים.

היינו כמעט 20 טנקים ששעטו בשורה אחת, כמעט בלי ריווח. ירינו במקלעים כמו משוגעים, מרססים. אני זוכר את הבעות הפנים של החיילים ממרחק של חמישה שישה מטר כאילו זה היה היום. הם פשוט מתו מפחד לפני שהטנקים עוד הגיעו אליהם. את רובם דרסנו. עלינו עליהם והמשכנו הלאה בחושך.

רק בבוקר כשהלכנו לבדוק מה קרה שם, גילינו את ההרס העצום שגרמנו לחיילים המצריים. זה היה מחזה מזוויע. חלקם הגדול נדרס משרשראות הטנקים".

יוני מראה לי דף שהדפיס מתוך אתר של חטיבת 421 בו מתואר מהלך הקרב באותו אזור בתמצות. "בשעת לילה עולים על חניון גדוד 1 כח מצרי נסוג ובו כ-100 חיילים. החניון מופעל והכח המצרי מושמד בירי ובדריסה".

(צילום: שאול גולן)

אף אחד לא ידע שהחתול זיהה את הכוח המצרי

סיפור למישהו מהפיקוד שהחתול זיהה את הכח המצרי?

"לא. כשאנשים יקראו את הכתבה, לא בטוח שהם יזכרו מה קרה באותו לילה. בזמן מלחמה קורים המון דברים ולא על כל דבר יש זמן לדבר. אתה מתקדם הלאה, נכנס ליום קרבות ולמחרת אתה ביום קרבות חדש, בתהליך אחר.

סיפור הגילוי של החיילים המצריים מסתכם בשתי שורות שתקפנו חיילים מצרים והרגנו אותם. הסיפור של הגילוי לא סופר אף פעם. אני לא חושב שאנשים שם יודעים מה קרה אז. כשאתה מעיר אנשים מתוך שינה, מדבר איתם, אתה מתעורר ועושה פעולות. אני זוכר את הסיפור, זוכר את המשקפת, החתול, העצבנות שלו, כאילו זה קרה אתמול".

(צילום: יונתן סיוון)

"יכול היה לברוח מהתופת"

במהלך הלחימה החתול כבר הפך לחלק מהנוף של היחידה? אנשים התרגלו אליו או שהוא יצר עניין?

"לפעמים היינו רוצים לעשות הדגמות לכל מיני אנשים שהגיעו לראות אותו איך אנחנו מפעילים מנוע והוא רץ ישר אלינו. הוא היה מאוד מחובר אלינו, עובדתית שלא הלך לשום צוות אחר, למרות שהיו הרבה צוותי טנקים סביבנו. לא עניינו אותו אנשים אחרים.

גם המח"ט חיים ארז התעניין בו והגיע לבקר אותו. אפילו אריק שרון הגיע לבקר אותו, הביא איתו עוד אלוף אחד או שניים וגם עיתונאים, כולל צוות גרמני שראיין אותו.

החתול היה מאוד מפורסם בתקופה שהיינו שם לפני הפסקת האש. אני מאמין שעד חודש ינואר פברואר. לא היה מי שלא הכיר אותו בגזרה שם. היה די מפורסם".

אנשים תהו למה הוא נשאר איתכם?

"כולם התעניינו לא מה הוא אכל ואיך הוא חי, אלא איך עמד בתנאי הקרב. כל אחד הבין שהייתה לו אפשרות לברוח. הוא לא היה חייב להישאר בטנק ויכול היה לברוח מהתופת הזו. הדעים אותם שהוא נשאר נאמן".

החתול שהה עמם גם את תקופת השיגרה בתעלה עד ששבו לישראל ב-25 לפברואר 1974. זו הפעם הראשונה שהצוות זוכה לשנת לילה רציפה.

"התמקמנו בחניון הלילה וערכנו הגרלה לפני השינה, מי יקח את החתול איתו הביתה או לבסיס. אני הפסדתי בהגרלה בהטלת מטבע. הלכנו לישון ובבוקר כשקמנו, הוא נעלם.

זה משהו לא נתפס. אולי החליט באותו היום שסיים את תפקידו.

לא הבנו מה קרה. ירדנו לחפש אותו בשטח, בתחילה אנחנו ולאחר מכן עוד חיילים אחרים הצטרפו לחיפוש אך החתול נעלם. באותו היום עזבנו לצערנו את המתחם, הטנקים עלו למובילים וחזרנו לבסיס בשדה תימן. אני חושב שאולי הוא חזר על הגשר למצרים, בכל זאת הרגיש מצרי...".

